

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут **Коломийський навчально-науковий інститут**

Кафедра педагогіки і психології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Освітня програма «Початкова освіта»

Перший (бакалаврський) освітній рівень

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 3 від “26” вересня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	ТП 7.Теорія і методика виховання
Викладач (-і)	Лаппо Віолетта Валеріївна
Контактний телефон викладача	0956404947
E-mail викладача	lappo37@ukr.net
Формат дисципліни	Нормативна
Обсяг дисципліни	150
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/index.php?mod=course&action=ReviewOneCourse&id_c at=96&id_cou=926
Консультації	
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальний курс «Теорія і методика виховання» входить до загальної системи психолого-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Провідне завдання полягає в опануванні студентами сучасних теоретичних й практичних знань про принципи, форми, методи і засоби виховання, ознайомленні з різними напрямками виховання та технологією їх реалізації в освітньому процесі, набутті уміння організації й здійснення виховної роботи у загальноосвітній школі, позашкільних навчальних освітніх закладах, тимчасових дитячо-юнацьких осередках.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення з понятійним апаратом теорії виховання, специфікою закономірностей і принципів виховання, провідними методами і засобами виховання, формами організації виховного процесу в осередку загальноосвітнього закладу і закладу позашкільної освіти, особливостями виховання колективу молодших школярів, завданнями і способами реалізації основних напрямів виховання.</p>	
4. Компетентності	
<p>ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання й характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>КЗ-3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, зокрема, в процесі професійно-педагогічної діяльності. Здатність приймати обґрунтовані рішення, працювати автономно.</p> <p>КЗ-5. Здатність активно, відповідально та ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства. Здатність орієнтуватися у проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, застосовувати процедури й технології захисту власних інтересів, прав і свобод своїх та інших громадян, зокрема учнів початкової школи; використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству</p>	

України.

КЗ-6. Здатність діяти на основі принципів і норм етики, правил культури поведінки у стосунках із дорослими й дітьми на основі загальнолюдських та національних цінностей, норм суспільної моралі; дотримуватися принципів педагогічної етики (професійної етики вчителя початкової школи).

КЗ-7. Здатність застосовувати знання, пов'язані із соціальною структурою та національною специфікою суспільства, з особливостями соціальних ролей; здатність до орієнтування у соціальних ситуаціях, розуміння соціального контексту художніх творів. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; спроможність ідентифікувати себе з цінностями професійного середовища; наявність професійної позиції вчителя. Здатність до цінування та повага до різноманітності і мультикультурності; надання рівних можливостей учням різних національностей та різних розумових здібностей, толерантне ставлення до їхньої культурної спадщини, індивідуальних особливостей.

КЗ-9. Здатність до адаптації в професійно-педагогічному середовищі та дії в нових ситуаціях, зокрема тих, що передбачають навчання, розвиток і виховання молодших школярів, спілкування з їхніми батьками, комунікації з адміністрацією школи й колегами.

КЗ-10. Здатність ефективно та адекватно здійснювати рефлексивні процеси, що сприяє розвитку й саморозвитку учнів, творчому підході до навчально-виховного процесу початкової школи. Здатність оцінювати результати педагогічних впливів та забезпечувати якість діяльності навчання, розвитку й виховання учнів початкової школи; здатність до педагогічної рефлексії.

СК-3.2. Здатність випускника до здійснення виховної діяльності з молодшими школярами; здатність до планування, проектування й аналізу виховного процесу початкової школи як цілісної педагогічної системи, яка включає мету, завдання, зміст, методи, прийоми, педагогічні засоби, форми організації, діяльність вихователя й вихованців; спрямованість на досягнення відповідних результатів; здатність ефективно використовувати виховний потенціал уроків і занять з учнями в позаурочний час тощо.

СК-3.3. Здатність до організації навчально-виховного процесу в початковій школі, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації.

СК-5.1. Здатність педагога усвідомлювати та визнавати власні почуття, а також почуття інших суб'єктів навчально-виховного середовища; здатність до самомотивації та керування власними емоціями у стосунках із вихованцями, колегами, батьками.

СК-5.2. Здатність педагога володіти доцільними формами вербального професійного спілкування в колективі, сприймати, осмислювати й відтворювати зміст і основну думку усних і письмових висловлювань, коригувати власне й чуже мовлення; здатність опрацьовувати, групувати навчальну інформацію, адекватно усвідомлювати комунікативний сенс повідомлень, запам'ятовувати й у разі необхідності актуалізовувати в пам'яті професійні знання, фактичні дані, навчальну інформацію.

5. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН2 Здатність визначати мету, завдання, зміст, методи, організаційні форми й засоби початкової освіти, суть процесів виховання, навчання й розвитку учнів початкової школи (педагогічна компетентність + ПКК); структуру календарно-тематичного планування, особливості ведення журналу обліку успішності учнів. Знати специфіку виховної роботи на уроках й у позаурочній діяльності.

РН3 Здатність враховувати вікові особливості дітей молодшого шкільного віку, індивідуальні відмінності в перебігу пізнавальних процесів учнів початкової школи.

РН6 Здатність до застосування нормативних документів, що регламентують початкову освіту: Державного стандарту початкової освіти, навчальних програм предметів, які вивчаються в початковій школі, критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи.

РН12 Здатність до проектування змісту і методики проведення виховних заходів для учнів початкової школи.

РН17 Здатність аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтацій.

РН18 Здатність створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від соціально-культурно-економічного контексту.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу					
Вид заняття			Загальна кількість годин		
Лекції			24/12		
семінарські заняття / практичні / лабораторні			26/4		
самостійна робота			100/134		
Ознаки курсу					
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / Вибірковий		
5	013 «Початкова освіта»	3	Нормативний		
Тематика курсу					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Виховання як культурне явище та педагогічна категорія. Соціально-культурна сутність	Лекція, семінар	3; 5; 11; 16; 19	1.Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2.Підготовка	5	До наступного заняття за розкладом.

<p>виховання. Визначення виховання як педагогічної категорії. Визначення поняття «виховання» у широкому і вузькому значенні. Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. Зміст, етапи й очікуваний результат процесу виховання. Основні чинники ефективності процесу виховання. Зміст процесу виховання в зарубіжній школі. Мета виховання – сукупність властивостей особистості. Управління процесом виховання.</p>			<p>реферату на тему: «Визначальні передумови планування виховного процесу у сучасній загальноосвітній школі». 3. Розробка запитальника для інтерв'ювання вчителя на тему «Реформування виховного процесу у сучасній школі: за і проти».</p>		
<p>Тема 2. Структура, закономірності та принципи процесу виховання. Процес виховання як цілісна система. Структура виховного процесу. Двосторонній характер виховання. Значення планування і моделювання виховного процесу</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>6; 7; 9; 13; 20</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Створення мультимедійної презентації на тему «Принципи виховання: різновиди та класифікація» 3. Підготовка доповіді на тему: «Зміст виховання як педагогічна проблема».</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>у сучасній школі. Вимоги до педагога як провідного організатора виховного процесу. Поняття про закономірності та принципи виховання. Специфіка закономірностей виховання. Проблема визначення закономірностей виховання. Класифікація і характеристика принципів виховання. Характеристика загальних принципів виховання: принцип громадської спрямованості виховання, принцип зв'язку виховання з життям, принцип опори на позитивне, принцип гуманізації виховання, принцип єдності виховних впливів, принцип культуровідповідності. Характеристика часткових принципів виховання: принцип врахування спрямованості особистості, принцип урахування</p>					
--	--	--	--	--	--

соціального досвіду дитини, принцип урахування індивідуальних психологічних процесів, принцип урахування вікових та статевих відмінностей.					
<p>Тема 3. Загальні методи і засоби виховання.</p> <p>Визначення і сутнісна характеристика методу і прийому виховання. Класифікація традиційних методів виховання.</p> <p>Характеристика методів формування свідомості особистості.</p> <p>Характеристика методів організації діяльності й формування досвіду суспільної поведінки.</p> <p>Характеристика методів стимулювання поведінки й діяльності.</p> <p>Характеристика методів, що слугують критеріями ефективності виховання.</p> <p>Особливості методи перевиховання.</p> <p>Система засобів виховання. Засоби всебічного</p>	Лекція, семінар	4; 8; 12; 17; 18; 22	1. Вивчення теми. 2. Підготовка схеми «Різновиди засобів виховання молодших школярів». 3. Створення мультимедійної презентації «Засоби виховання».	5	До наступного заняття за розкладом.

<p>розвитку особистості. Педагогічні умови використання засобів виховання. Взаємозв'язок методів і засобів виховання у процесі культурного становлення особистості. Умови ефективного застосування методів і засобів виховання.</p>					
<p>Тема 4. Організація виховної роботи у загальноосвітніх закладах. Реалізація провідних завдань виховання в освітньому процесі. Особливості планування виховного процесу в загальноосвітньому закладі. Різновиди планів виховної роботи. Специфіка індивідуальної, групової та масової форм виховної роботи. Планування і проведення години класного керівника. Шляхи впровадження етнокультурних традицій в освітній процес початкової</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>2; 3; 7; 11; 24</p>	<p>1.Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2.Підготовка реферату на тему «Виховні традиції Гуцульщини та Покуття». 3.Укладання сценарію виховного заходу народознавчого спрямування для учнів початкової школи.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>школи. Педагогічний потенціал звичаєвої обрядовості Карпатського регіону. Технологія організації і проведення виховного заходу народознавчого спрямування. Фольклорна спадщина Карпатського регіону як засіб морального виховання зростаючого покоління.</p>					
<p>Тема 5. Виховна робота у початковій школі. Вікові особливості класного колективу молодших школярів. Психолого-педагогічні закономірності формування колективу учнів початкової школи. Завдання вчителя початкової школи щодо формування учнівського колективу. Етапи розвитку дитячого колективу. Суспільна думка колективу і психологічні особливості її формування в молодшому шкільному віці. Накопичення та</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>5; 8; 12; 15; 21</p>	<p>1.Опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу. 2.Укладання бібліографії до теми: «Позакласна виховна робота в початкових класах» (10 – 15 назв). 3.Підготовка реферату на тему: «Значення звичаїв і обрядів у моральному вихованні молодших школярів».</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>розвиток позитивних традицій колективного життя. Самоврядування в колективі учнів початкових класів.</p> <p>Виховні традиції Карпатського регіону – чинник удосконалення освітнього процесу в початкових класах гірської школи. Шляхи залучення родин учнів до відродження етнокультурних традицій Карпатського регіону.</p>					
<p>Тема 6. Виховна діяльність позашкільних навчальних закладів.</p> <p>Різновиди дитячих і юнацьких організацій. Історія становлення позашкільних організацій в Україні. Провідні принципи функціонування позашкільних навчальних закладів. Характеристика системи позашкільної освіти сучасної України. Специфіка</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>1; 4; 6; 11; 27; 29</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Підготовка реферату на тему «Історія становлення української юнацької організації» (за вибором). 3. Послугуючись освітніми періодичними виданнями, добрати кілька (3 – 5) прикладів передового педагогічного досвіду позашкільних навчальних закладів Карпатського регіону.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>функціонування позашкільних навчальних закладів Карпатського регіону.</p> <p>Форми виховної роботи в позашкільних закладах освіти. Виховна справа як синтезований компонент у діяльності позашкільного навчального закладу. Залучення календарних традицій Карпатського регіону в процес екологічного виховання школярів. Роль педагога у функціонуванні дитячого гуртка. Декоративно-прикладне мистецтво Карпат як засіб естетичного виховання школярів.</p>					
<p>Тема 7. Виховання розумової культури особистості.</p> <p>Структурні компоненти базової культури особистості – передумова визначення напрямів виховання. Характеристика базової культури особистості. Основні напрями</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>4; 10; 13; 19; 20</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Огляд публікацій газет «Освіта», «Освіта України», журналу «Рідна школа» 3 питань інноваційних форм, методів і засобів розумового виховання</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>процесу виховання у системі сучасної української освіти.</p> <p>Розумове виховання як один з провідних напрямів виховання. Зміст розумового виховання в осередку освітнього закладу. Формування у школярів наукового світогляду. Науково-педагогічні вимоги до формування світогляду. Формування світогляду в навчальній роботі. Формування світогляду в позакласній роботі.</p> <p>Поняття про культуру мислення. Визначальні уміння розумової діяльності.</p>			сучасних школярів.		
<p>Тема 8. Зміст і завдання морального виховання.</p> <p>Провідні категорії морального виховання. Особливості морального становлення особистості. Форми і методи морального виховання у загальноосвітньому закладі.</p> <p>Статеве виховання і</p>	Лекція, семінар	7; 12; 14; 17; 25	1. Вивчення теми. 2. Підготовка плану-схеми проведення бесіди або диспуту на морально-етичну тематику.	5	До наступного заняття за розкладом.

<p>підготовка підлітків до сімейного життя. Виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку та відповідальності. Правове виховання. Виховання несприйнятливості до наркогенних речовин.</p>					
<p>Тема 9. Особливості естетичного виховання школярів. Провідні завдання естетичного виховання. Визначення основних понять естетичної культури. Характеристика чинників формування естетичної культури особистості. Особливості естетичного виховання в умовах сучасної освітньої системи. Реалізація завдань естетичного виховання під час навчальної діяльності. Організація естетичного виховання в позаурочний час. Естетизація життєдіяльності особистості як</p>	<p>Лекція, семінар</p>	<p>2; 6; 9; 11; 18;23</p>	<p>1.Вивчення теми. 2.Укладання анотованого переліку періодичних видань (5-7 назв), окремі розділи яких присвячені естетичному виховання у загальноосвітній школі.</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

провідне завдання виховного процесу.					
<p>Тема 10. Формування екологічної культури у навчально-виховному процесі. Завдання екологічного виховання. Основні компоненти екологічної культури особистості. Педагогічні умови формування екологічної свідомості школярів. Зміст екологічного виховання в загальноосвітньому закладі. Шляхи реалізації завдань екологічного виховання в освітньому процесі початкової, середньої і старшої школи. Виховний потенціал позашкільної освіти в системі формування екологічної культури юнацтва.</p>	Лекція, семінар	1; 8; 16;23; 26	1.Вивчення теми. 2.Підготовка мультимедійної презентації на тему: «Форми, методи і засоби екологічного виховання молодших школярів».	5	До наступного заняття за розкладом.
<p>Тема12. Організація трудового виховання та профорієнтації в умовах загальноосвітнього закладу.</p>	Лекція, семінар	7; 11; 14; 15; 29	1.Вивчення теми. 2.Підготовка добірки народних прислів'їв і приказок дотичних	5	До наступного заняття за розкладом.

<p>Місце трудового виховання в системі шкільної освіти. Провідні ознаки трудової культури особистості. Взаємозв'язок трудового навчання і виховання. Характеристика основних етапів процесу трудового виховання. Зміст, форми і методи трудового виховання. Проблеми сучасного трудового виховання й профорієнтації. Зміст і завдання профорієнтації. Визначення основних форм, методів і засобів профорієнтації.</p>			<p>проблемі трудового виховання.</p>		
<p>Тема 13. Специфіка фізичного виховання у процесі всесічного розвитку особистості. Характеристи ка фізичної культури особистості. Складові формування фізичної культури. Завдання фізичного виховання школярів. Реалізація завдань</p>	<p>Семінар</p>	<p>6; 9; 11; 17; 21; 28</p>	<p>1. Вивчення теми. 2. Підготовка розширеного плану- конспекту «Значення дотримання режиму дня у фізичному розвитку молодшого школяра».</p>	<p>5</p>	<p>До наступного заняття за розкладом.</p>

<p>фізичного виховання в осередку загальноосвітньої школи. Форми організації фізичного виховання.</p> <p>Проблеми прилучення до оздоровлення і фізичного розвитку сучасної учнівської молоді.</p> <p>Передумови здійснення заходів з фізичного виховання в позашкільних освітніх закладах.</p> <p>Значення дотримання режиму дня у фізичному розвитку молодшого школяра.</p>					
--	--	--	--	--	--

7. Політика курсу

Аудиторна і позааудиторна робота студентів орієнтована на опанування знаннями про мету виховання як провідну передумову освітнього процесу; специфіку закономірностей виховання; сутність принципів виховання; зміст процесу виховання; характеристику основних етапів і форм організації виховного процесу; визначення і сутнісну характеристику форм, методів і засобів виховання; специфіку основних напрямів виховання; тенденції сучасного громадянського і національного виховання; виховні традиції етнічних спільнот карпатського регіону; інтегрувати етнокультурну самобутність карпатського регіону в освітнє середовище початкової школи; організовувати виховні заходи з використанням звичаєвої обрядовості Гуцульщини і Покуття.

8. Рекомендована література

1. Баришполь С.В. Розвиток інтелектуальних і моральних якостей особистості молодшого школяра. Харків: Основа, 2015. 156 с.
2. Бех І. Д. Національна ідея в становленні громадянина-патріота України (програмно-виховний контекст). Київ: Генеза, 2014. 48 с.
3. Гордійчук О. Є. Група продовженого дня: психолого-педагогічні особливості організації навчально-виховного процесу з молодшими школярами: навч. посіб; Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2016. 231 с.
4. Гурський, В. А. Педагогіка : навч. посіб. для студентів ВНЗ : у 2 кн. Кам'янець-Подільський : Медобори, кн. 2 : Теорія виховання. Управління навчально-виховним процесом. 2015. 219 с.

5. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи : навч. посіб. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011, 215с.
6. Лаппо В.В. Теорія виховання: навч. посіб. Івано-Франківськ: НАІР, 2017. 312 с.
7. Оржеховська В.М., Федорченко Т.Є. Технології розбудови виховної системи загальноосвітнього навчального закладу : навчально-методичний посібник. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014 .172с.
8. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину. Тв. у 5 т. Т. 2. Київ: Рад.школа, 1976. С. 202-204.
9. Сучасні форми роботи з батьками молодших школярів / упорядник І.В. Васильченко. Київ: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 117 с
10. Теорія виховання: курс лекцій / уклад. Олексюк О.Є. Миколаїв: Іліон, 2007. 267 с.
11. Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання: науково-методична збірка. Одеса, 2014. 327 с.
12. Третяк О.П. Виховання ціннісного ставлення до людини у молодших школярів : ч.2. Харків: Основа, 2013. 159с.
13. Фізичне виховання молодших школярів / упор. Н.А. Черненко. Київ : Шкільний світ, 2014. 101 с.
14. Формування екологічного світогляду школярів шляхом проектної діяльності : методичний збірник для організації навчальної та позакласної роботи з питань екологічної освіти та виховання в навчальних закладах / укладач Т.В. Круть; ред.. О.В. Гусак; Запоріжжя : ЛПРС, 2014. 119 с.
15. Червінська І. Б. Теоретико-методичні засади виховної роботи в початковій школі: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2012. 513 с.

Допоміжна

16. Бугаєнко Л.П. Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи. Одеса: Астропринт, 2010. 110 с.
17. Виховання гуманістично спрямованої особистості: навч.-метод. посіб. / Т.Д. Дем'янюк та ін.; Рівне: Волин. Обереги, 2011. 234 с.
18. Виховання культури гідності дітей та учнівської молоді в позаурочній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів: методичний посібник / під заг. ред. К. І. Чорної. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 260 с.
19. Виховання моральності підростаючого покоління: науково-метод. посіб. К.І. Чорна та ін.; Київ: Богдана, 2005. 285 с.
20. Виховання ціннісного ставлення до людини у молодших школярів. Система роботи з батьками / упорядник О. П. Третяк. Харків: «Основа», 2015. 160 с.
21. Воронова С. В. Робота з батьками: теорія та практика : навчально-методичний посібник Одеса : Астропринт, 2015. 216 с.
22. Етновиховний простір сучасного загальноосвітнього навчального закладу: теорія і практика: методичний посібник / за ред. Н.В. Лисенко. Київ: Педагогічна думка, 2012. 208с.
23. Казанжи І.В. Теорія і методика виховної роботи в школі І ступеня : навчальний посібник для вищих навчальних закладів Київ: Слово, 2014. 296 с.
24. Коберник О. М. Інноваційні технології навчання та виховання : навч. посіб. Умань: Жовтий, 2010. 208 с.
25. Коваленко С.М. Колективні творчі справи в початковій школі: «Сонячна Подорож». Київ: Шк. Світ. 2006. 210 с.
26. Сім Я або виховання в родині : навч. посіб. для студ. пед. спец. ун-тів з теорії та практики родин. виховання. / уклад. Шевчук М.О. та ін. Ніжин: РВВ НДУ ім. М. Гоголя, 2009. 227 с.
27. Сухар В.Л. Естетичне виховання молодших школярів: розробки занять. Харків: Ранок. 2008. 173 с.
28. Троцька, О. С. Біо(еко)етичне виховання: теорія і практика: монографія. Тернопіль: ТНПУ, 2012. 240 с.

29. Українська звитяга і мужність: хрестоматія з військ.-патріот. виховання укр. молоді. / упоряд. Рудюк С. П. Тернопіль: Богдан, 2010. 572 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про загальну середню освіту» URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.
2. Закон України «Про освіту» URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>
3. Закон України «Про позашкільну освіту» URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>
4. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] : додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641. URL <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacjonalno-patriotichne-vixovannya/>
5. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті URL: <http://www.mon.gov.ua/education/average>
6. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv.
7. Про вшанування героїв АТО та вдосконалення національно-патріотичного виховання дітей та молоді [Електронний ресурс] : постанова Верховної Ради України від 12.05.2015 р. № 2394. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>
8. Про затвердження Концепції національно-патріотичного виховання молоді [Електронний ресурс]: наказ Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту від 27.10.09 р. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/>
9. Про методичні рекомендації з організації патріотичного виховання дітей та учнівської молоді у 2014/2015 навчальному році [Електронний ресурс] : лист Мін-ва освіти і науки України від 27.11.2014 № 1/9-614. URL: <http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/>

Викладач _____